

Sivistysvaliokunnalle

Arenen lausunto valtioneuvoston ihmisoikeuspoliittisesta selonteosta

VNS 10/2021 vp

- **Maahanmuuttajien ja maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden osuus korkeakoulujen tutkinto-ohjelmissa edelleen suhteellisen pieni.**
- **Sukupuolten tasa-arvon edistäminen edellyttää myös sukupuolittuneisiin koulutus- ja ammattivalintoihin puuttumista.**
- **Digitaalisten toimintaympäristöjen yhdenvertaisen saavutettavuuden varmistamiseksi tarvitaan teknologisten ratkaisujen ja laitteiden lisäksi myös riittävää osaamista.**

Arene pitää valtioneuvoston ihmisoikeuspoliittista selontekoa laajana ja kattavana kokonaisuutena, jossa huomioidaan laajasti ihmisoikeuspoliittista tilannetta Suomessa. Arene kiinnittää lausunnossaan huomion seuraaviin kohtiin:

Korkeakoulutuksen saavutettavuus

Suomessa korkeakoulutuksen tarjonta alueellisesti on kattavaa ja viime vuosina tehdyt korkeakoulujen aloituspaikkojen lisäykset ovat mahdollistaneet yhä laajemmalle joukolle nuoria ja aikuisia opiskella korkeakouluissa. Haasteena korkeakoulutuksen saavutettavuuden osalta on kuitenkin maahanmuuttajien ja maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden pieni osuus korkeakoulujen tutkintokoulutukseen johtavissa ohjelmissa. Suomessa maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden osuus korkeakouluopiskelijoissa on edelleen suhteellisen pieni ja yhteiskunnallisen eheyden kannalta on keskeistä saada maahanmuuttajataustaiset ryhmät kattavasti myös korkeakoulutuksen piiriin.

Korkeakoulujen opiskelijavalintoja on muutettu viime vuosina suuntaa, jossa valintaperusteena käytetään joko toisen asteen tutkintokoulutuksessa suoritettua tutkintoa tai peruskoulun ja toisen asteen opintojen aikana hankittua osaamista. Maahanmuuttajien ja maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden määrän lisäämistä korkeakouluissa ei voida yksin ratkaista opiskelijavalintojen muutoksella, vaan tarvitaan myös toimija, joilla ryhmän valmiuksia ja kiinnostusta korkeakouluopintoihin saadaan kohotettua jo aiempien opintojen aikana. Erityisen tärkeää on nostaa aliedustettujen ryhmien kohdalla yksilöiden uskoa kykyihinsä jatkaa korkeakoulutukseen. Samoin järjestelmätasolla on tärkeää pitää koulutuksen saavutettavuus mahdollisimman matalalla tasolla.

Sukupuolten tasa-arvon edistäminen koulutuksen avulla

Sukupuolten välinen tasa-arvo edistämisessä keskeisessä roolissa on koulutus ja erityisesti eri sukupuolien tekemät koulutusvalinnat. Suomessa ammattialat ovat länsimaisittain poikkeuksellisen

sukupuolittuneet, ja ammattikorkeakouluissa tilanne näkyy erityisesti sosiaali- ja terveysalan ja tekniikan alan koulutuksissa. Sukupuolittuneet koulutusvalinnat uusintavat olemassa olevia sukupuolittuneita toiminta- ja valtarakenteita ja vaikuttavat siten esimerkiksi naisten miehiä matalampaan palkkatasoon. Koulutusvalintojen sukupuolittuneisuuden ratkaiseminen edellyttää myös toimia, joilla miesten kiinnostusta sote-alaan ja toisaalta naisten kiinnostusta tekniikan alan koulutuksiin saadaan lisättyä. Sukupuolittuneet koulutusvalinnat tulee huomioida tulevassa tasa-arvopoliittisessa selonteossa.

Saavutettavuus ja yhdenvertaisuus digitaalisessa ympäristössä

Jatkuva uuden teknologian käyttöönotto ja yhteiskunnan palveluiden digitalisaatio haastavat kansalaisten yhdenvertaisuutta. Digitaalisten välineiden yleistymisen tarjoamat hyödyt jakautuvat yhteiskunnassa epätasaisesti, sillä ihmisillä iästä, taustasta, koulutuksesta tai kiinnostuksesta riippuen erilaiset mahdollisuudet hyödyntää digitaalisia ympäristöjä. Yksilön kannalta on keskeistä, että hänelle on tarjolla riittävät välineet digitaalisten palveluiden hyödyntämiseksi. Välineiden lisäksi yksilö kuitenkin tarvitsee myös osaamisen, jolla hyödyntää digitaalisia alustoja. Arenen pitää tärkeänä, että digitaalisista osaamisista pidetään huolta ja varmistetaan, että osaamisesta pidetään huolta läpi yksilöiden elämänpolun.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry

Mervi Vidgrén
puheenjohtaja

Ida Mielityinen
toiminnanjohtaja